

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 4189/13

לפני: כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט א' שהם

המערער: שוקאת ברכאת

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע בתפ"ח 1151/08 שניתן ביום 30.04.2013 על ידי כבוד השופטים ר' יפה-כ"ץ, ו' מרוז ו-א' מאגו

תאריך הישיבה: י"ב בתמוז התשע"ה (29.06.2015)

בשם המערער: עו"ד זוהר ארבל ועו"ד יוסף שלבי
בשם המשיבה: עו"ד לינור בן אוליאל

פסק-דין

השופט י' עמית:

1. ארבעה נכנסו לחורשה. אחד מן הארבעה נרצח ביריות אקדח, ושלושת הנותרים יצאו ממנה יחדיו. שניים מן השלושה טענו כי הם הגיעו לחורשה רק לאחר הרצח, ומכאן שהאדם השלישי, הוא המערער, ביצע את הרצח. המערער מצידו טען כי לאחר שהשניים הגיעו לחורשה, אחד מהם ירה במנוח נגד עיניו.

בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופטים: ר' יפה-כ"ץ – סג"נ; ו' מרוז; א' ואגו) הרשיע את המערער ברצח, לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); בשוד, לפי סעיף 402(ב) לחוק העונשין; ובמספר עבירות נשק ומרמה. בגזר הדין נדון המערער למאסר עולם וכן לשש שנות מאסר בפועל, שירוצו בחופף. בנוסף חוייב המערער לשלם לאלמנת המנוח ולילדיו פיצוי בסך 150,000 ש"ח.

המסגרת העובדתית שאיננה שנויה במחלוקת

2. מרבית העובדות בפרשה אינן שנויות כיום במחלוקת, ועל כן אקצר בתיאור המסגרת העובדתית של האירוע במהלכו נרצח סלים אלהוזייל (להלן: המנוח).

החל מחודש יוני 2008, פנה המערער למספר מכרים שברשותם נשק, במטרה לבצע עסקאות בלתי חוקיות בנשק, אך אף אחת מעסקאות אלה לא יצאה אל הפועל. יצויין כי לטענתו של המערער, בכל המקרים הוא ביקש לעשות עסקה בתחמושת בלבד. בשלב כלשהו בתקופה זו, ביקש ג'מיל ג'אבר (להלן: ג'מיל) מהמערער להשיג עבורו נשק. בהמשך לכך, וככל הנראה בתחילת חודש יולי 2008, הגיעו ג'מיל ודודו, זיאד עיסא (להלן: זיאד), לביתו של המערער ברהט במטרה לרכוש נשק, אך המערער לא סיפק את הסחורה והם חזרו בידיים ריקות לביתם בכפר קאסם.

3. ביום 13.7.2008, בסמוך לשעה 11:00, התקשר ג'מיל למערער, ובירר שוב אם יש אפשרות להשיג עבורו נשק בלתי חוקי. בשעות הצהריים של אותו יום, שוחחו המערער וג'מיל בטלפון וקבעו להיפגש ברהט בנוגע לעסקת הנשק. בתוך כך יצר המערער קשר עם המנוח, שהיה שכנו וקרוב משפחתו, והחזיק באקדח ברישיון במסגרת תפקידו כמאבטח. בסביבות השעה 17:00, הגיעו המערער והמנוח לביתו של אדם בשם תאופיק, על מנת שיסייע להם להשיג נשק בלתי חוקי. בהמשך נסעו המערער והמנוח לאדם בשם אנואר וניסו לארגן בעזרתו לוחיות זיהוי מזוייפות לרכב, שישמשו אותם בעת ביצוע עסקת הנשק המתוכננת, אך הדבר לא עלה בידם.

ביני לביני, ג'מיל וזיאד יצאו לדרך ממקום מגוריהם בכפר קאסם לכיוון רהט. קצת לאחר השעה 19:18, נכנסו המערער והמנוח לחורשה ברכבו של המנוח. המנוח נהג ברכב ונשא עמו את האקדח בו החזיק ברישיון מתוקף עבודתו כמאבטח. המערער ניהל שיחות טלפון תכופות עם ג'מיל, והכווין אותו לחורשה ולאחר מכן לנקודה המדוייקת בה המתין יחד עם המנוח. זמן קצר לפני שג'מיל חבר למערער, נשמעו במקום מספר יריות שנורו מאקדחו של המנוח. לאחר מכן נפגש

המערער עם ג'מיל, ועלה לרכב שבו הגיעו ג'מיל וזיאד והשלושה נסעו לכפר קאסם כשהם נושאים עמם את אקדחו של המנוח. בחורשה נותרה גופתו של המנוח, ומאוחר יותר התברר כי הוא נרצח ברירות שנורו מאקדחו-שלו, בעודו יושב במושב הנהג ברכבו.

ג'מיל, זיאד והמערער הגיעו לכפר קאסם וישבו לסעוד בחצר ביתו של זיאד. בהמשך העביר ג'מיל למערער שיק על סך 4,500 ש"ח וסכום כסף נוסף במזומן. באותה עת, רכבו של המערער היה מצוי במוסך בכפר קאסם, כיוון שלא היה בידו לשלם לבעל המוסך עבור הטיפול ברכב. ג'מיל הבטיח לבעל המוסך לשלם את החוב בסך כ-4,000 ש"ח, והרכב הועבר לידי המערער, שנהג בו חזרה לביתו. בשלב זה החלה משפחתו של המנוח לדאוג לו ולחפש אותו. אחיו של המנוח התקשר למערער ושאל אותו היכן המנוח, והמערער ענה שהוא אינו יודע. כשהגיע המערער לרהט הוא השיב עצמו כמשתתף בחיפושים אחר המנוח, עד ש"מצא" את גופתו בחורשה. בני משפחתו של המנוח חשדו במערער כבר בשלב זה, נוכח התנהגותו החשודה, ואחד מאחיו של המנוח התעמת עמו בזירת מציאת הגופה והטיח בו כי הרג את המנוח.

4. מספר שעות לאחר שנמצאה הגופה, עוכב המערער לחקירה. בחקירותיו הראשונות מסר המערער גרסאות שקריות שונות, לפיהן הוא לא היה נוכח במקום הרצח. ביום 20.7.2008 הציג המערער לראשונה את גרסתו הנוכחית ולפיה הוא ראה את ג'מיל יורה במנוח. עוד באותו יום נעצר ג'מיל, ובתחילה מסר גם הוא גרסאות שקריות שבהן הרחיק עצמו מאירוע הרצח והכחיש כי תכנן עסקת נשק עם המערער. בחקירה נוספת שמר ג'מיל על זכות השתיקה, ורק ביום 31.7.2008 נשמעה מפיו גרסתו הנוכחית. על פי גרסה זו, ג'מיל הגיע לחורשה במטרה לבצע עסקת נשק עם המערער, ומבחינתו, העסקה הסתיימה כמתוכנן, בלי שג'מיל ידע על כך שהמנוח נרצח דקות ספורות לפני כן במרחק של מספר מאות מטרים בלבד ממקום המפגש שלו עם המערער. ביום 1.8.2008, הסגיר עצמו זיאד לידי המשטרה, כשבידו האקדח שבאמצעותו בוצע הרצח. החל מחקירתו הראשונה, מסר זיאד גרסה שעיקריה תואמים את גרסתו הנוכחית של ג'מיל.

5. עד כאן – העובדות המוסכמות. החלל הראייתי המשמעותי נפער בדקות הקריטיות שבהן בוצע הרצח. כאמור, ג'מיל וזיאד טוענים כי הם לא היו עדים למעשה הרצח ואף לא ידעו על מותו של המנוח, ומשמעות הדבר היא כי המערער הוא שירה במנוח, לפני הגעתם למקום. לעומתם, טוען המערער שג'מיל ירה נגד עיניו במנוח מספר יריות.

שתי הגרסאות להתרחשות הרצח

6. על פי גרסתם של ג'מיל וזיאד, המערער הכווין אותם בטלפון בדרך מפותלת בתוך החורשה, באמצעות שיחות טלפון. לאחר סיומה של אחת משיחות ההכוונה נשמעו מספר יריות, וג'מיל התקשר למערער לשאול לפשר המעשה. המערער ענה שמדובר ב"ניסוי כלים" של האקדח מושא העסקה, וג'מיל נזף בו על כך. כאשר התקרבו ג'מיל וזיאד למקום המפגש, אותת להם המערער באמצעות תאורת הטלפון הנייד שלו והגיע רגלית אל הרכב בו ישבו. המערער מסר להם את האקדח, ולשאלתם, ענה שהאקדח נלקח מבעליו באמצעות "מכה עם מקל" אך מדובר ב"מכה קלה". המערער התיישב במושב האחורי של הרכב והשלושה נסעו לכיוון כפר קאסם.

גרסתו של המערער בכל הנוגע לדקות קריטיות אלה – שונה בתכלית. לדבריו, הוא והמנוח המתונו לג'מיל, כשהמנוח ישוב ברכבו ואקדחו מונח לצידו. המערער הכווין את ג'מיל בטלפון, ובשלב מסויים ירה המנוח מספר יריות באוויר כדי לסייע בהכוונה ובחבירה אליהם. המערער יצא מהרכב והתקרב לכיוונו של ג'מיל, וכאשר זיהה אותו החל לחזור לרכבו של המנוח, כשג'מיל הולך אחריו. ג'מיל ניגש לרכב, ראה את האקדח מונח על המושב, ולפתע אחז בו וירה במנוח מספר יריות מטווח קצר, ללא שקדמו לכך חילופי דברים כלשהם. לטענת המערער הוא ניסה לברוח אך ג'מיל תפס אותו. המערער הסביר כי נסע עם ג'מיל וזיאד לכפר קאסם מתוך חשש, הלהם ובלבול. עוד הסביר המערער כי להבנתו התמורה שקיבל היתה מעין "דמי שתיקה", ששולמו לו לבל יפליל את ג'מיל, וזאת אף על פי

שהדבר לא נאמר לו במפורש. לשלמות התמונה יצויין כי על פי גרסתו של המערער, ג'מיל היה מעוניין לקנות נשק ארוך מסוג M-16, ולא אקדח.

פסק דינו של בית המשפט המחוזי

7. בית המשפט המחוזי העדיף את גרסתם של ג'מיל וזיאד על פני גרסתו של המערער, וקבע כי אשמתו של המערער ברצח הוכחה מעבר לספק סביר. מסקנה זו התבססה על הערכת מהימנותם של העדים שנשמעו בפני בית המשפט וכן על בחינת היתכנות הגרסאות והתאמתן למכלול הנסיבות. אשר למהימנות העדויות, קבע בית המשפט המחוזי כי "עדותם של ג'מיל וזיאד היתה קולחת ובהירה, נחרצת ובטוחה בעצמה, בניגוד לעדותו הרפה והמתחמקת של הנאשם, אשר משלב מסוים בחקירה נאחז בתשובות מעורפלות ומתחמקות".

בנוסף לכך, הודגשו בפסק דינו של בית משפט קמא שלושה היבטים עיקריים אשר מקשים מאד על אימוץ גרסתו של המערער. ראשית, עמד בית המשפט על חוסר ההיגיון בטענתו של המערער כאילו המנוח ירה באוויר על מנת להכווין את ג'מיל וזיאד. זאת, בפרט בשים לב לדבריו של המערער לפיהם המנוח הקפיד באופן קיצוני על חשאיות מקום העסקה וחשש מפני מעקב משטרתו.

שנית, השתלשלות העניינים לאחר הרצח מתיישבת יותר עם גרסתם של ג'מיל וזיאד מאשר עם גרסתו של המערער. המערער נסע עם ג'מיל וזיאד ברכב לכפר קאסם, הם אירחו אותו "בנימוס ובחברות" ודאגו לשחרר את רכבו מהמוסך. התנהלות זו מתיישבת עם סיומה של עסקת נשק מוצלחת, כפי שמתארים זאת ג'מיל וזיאד, וקשה להבין את התנהגותו של המערער בהנחה שזה עתה הוא היה עד לרצח מפתיע של קרוב משפחתו – על-ידי ג'מיל.

לבסוף, מאפייני התשלום שהוענק למערער, מחזקים גם הם את גרסתם של ג'מיל וזיאד: הסכום הכולל ששולם למערער קרוב למחירו של אקדח בלתי חוקי; הסדר התשלומים (שיק, מזומן ותשלום למוסך) מאפייני התנהלות "עסקית"; ולכך מצטרפת העובדה שרכבו של המערער שוחרר באותו ערב מן המוסך, כאשר גם

לשיטתו – במסגרת עסקת הנשק המתוכננת סוכם מראש ששחרור הרכב יהווה חלק מן התמורה. לפיכך, לא מסתבר כי מדובר ב"דמי שתיקה" כטענתו של המערער, אלא כתמורה שניתנה לו עבור האקדח.

טענות הצדדים בערעור

8. בערעור שלפנינו נטען כי שגה בית המשפט כאשר הרשיע את המערער, שכן אשמתו בביצוע המעשים לא הוכחה מעבר לספק סביר. החלק הראשון בטענותיו של המערער מופנה נגד קביעתו של בית המשפט המחוזי בדבר מהימנות גרסתם של ג'מיל וזיאד. בין היתר, נטען כי לשניים היתה הזדמנות לתאם גרסאות; כי בחקירותיו הראשונות ג'מיל שיקר לחוקריו; וכי גם בגרסתו הנוכחית של ג'מיל ניתן למצוא אי-התאמות למחקרי התקשורת ולגרסתו של זיאד. טענה נוספת בערעור, נוגעת לקיומם של מחדלי חקירה, כגון העדר תיעוד מלא של מספר חקירות שנערכו לג'מיל, וההחלטה שלא לשלוח לבדיקת מעבדה חלק מן הממצאים שנתפסו במסגרת החקירה. עוד נטען, כי גרסתו של המערער ראויה לאמון, באשר היא עולה בקנה אחד עם עדויותיהם של תאופיק ואנואר לגבי התרחשויות שקדמו לרצח, וכן עם הממצאים הפורנזיים וחוות הדעת הפתולוגית.

המשיבה, מצידה, סומכת את ידיה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ועל נימוקיו המפורטים. לשיטתה של המשיבה, מרבית הטענות שהועלו במסגרת הערעור כבר זכו למענה הולם בהכרעת הדין המרשיעה.

דיון והכרעה

9. בית משפט קמא סקר באריכות ובפירוט כל עדות ובדל-ראיה בתיק, ומשכך, אקצר בדברים ואתמקד בשאלה המרכזית. אין חולק כי מי שגרם למותו של המנוח הוא אחד מהשניים: ג'מיל או המערער. גרסאותיהם השונות של השניים הוצגו לעיל, וכעת נותרה מלאכת ההכרעה, כאשר השאלה המרכזית במסגרת הערעור דגן, היא אם גרסתו של המערער מעוררת ספק סביר בדבר אשמתו בביצוע הרצח.

10. בפתח הדברים נזכיר, כפי שציין בית משפט קמא, כי אין בכוחם של מחקרי התקשורת והממצאים הפורנזיים לסייע בהכרעה, שכן הם עשויים להלום הן את גרסתו של המערער והן את גרסתם של ג'מיל וזיאד. מובן, כי הלימה זו איננה מקרית, והגרסה השקרית "נתפרה" באופן שיתיישב עם הממצאים החיצוניים. כך, למשל, מלמדים הממצאים כי הירי בוצע מצידו הימני של הרכב, מטווח קצר, ולפחות אחד הכדורים שפגע במנוח נורה ממרחק של פחות מ-75 ס"מ. על כן ברי כי התאמה של ממצאים אלה לגרסתו של המערער איננה מאששת אותה, וייתכן שהמערער בדה את גרסתו בהתאם לכיוון ולטווח הירי, כפי שאירעו בפועל כאשר רצח את המנוח. על בגדיו של המערער נמצאו שרידי ירי, אך בדיקה מעבדתית שנערכה איננה מסייעת לקבוע האם המערער הוא שביצע את הירי או רק עמד בסמוך, כגרסתו. באופן דומה, גם מחקרי התקשורת אינם מספקים נתונים נוספים מעבר לתזמון שיחות הטלפון ואיכון הדוברים, ונתונים אלה מתיישבים באופן כמעט מלא עם שתי הגרסאות.

בירור העובדות ייעשה, אם כן, בעיקר על יסוד בחינת עדויותיהם של העדים המרכזיים: המערער, ג'מיל וזיאד, והשתלבותם בתוך מעטפת העובדות המוסכמות כמפורט לעיל.

נקודת המוצא לדיון היא התרשמותו של בית המשפט המחוזי, כי "ג'מיל וזיאד נתנו עדות אמת המשקפת, בנקודות הליבה, את אשר התרחש בדקות הקריטיות". לעומת זאת, נקבע כי גרסתו של המערער "תמוהה עד מאוד ואינה בעלת משקל משכנע כלשהו", ובמספר היבטים אף מדובר בגרסה "אבסורדית ובלתי מתקבלת על הדעת". כידוע, שופטי הערכאה הדיונית זוכים להתרשם באופן ישיר מן העדים הנשמעים בפניהם, ועל כן ערכאת הערעור איננה נוטה להתערב בקביעות הנוגעות למהימנות העדים. גם בענייננו, לא מצאתי בטענותיו של המערער עילה להתערבות חריגה מעין זו. יתרה מזו – עיון בפרוטוקול המתעד את חקירתו הנגזית של המערער מותיר רושם שלילי ביותר על מהימנות גרסתו. למערער ניתנו הזדמנויות רבות לתת מענה לתמיהות ולקשיים המתעוררים

מגרסתו, אך ברוב המקרים הוא בחר לענות תשובות כגון "לא יודע" או "זה מה שהיה".

יש לציין, כי ניתן אמנם להצביע על קשיים מסויימים בעדויותיהם של ג'מיל וזיאד, אך בית המשפט המחוזי נתן על כך את הדעת. הוסבר בפסק הדין כי במקומות מסויימים נטו ג'מיל וזיאד להסתיר ולטשטש את הגוון הפלילי של מעשיהם, אך אין בכך כדי לפגום באמינות גרסתם בכל הנוגע לפרק הזמן שבו שהו השניים בחורשה. מסקנה זו מקובלת עליי בעיקרה, והיא עשויה להסביר, בין היתר, את הגרסאות הראשונות שמסר ג'מיל ובהן הכחיש כל מעורבות בעסקת נשק, וכן היא עשויה להסביר מדוע ג'מיל הכחיש שהוא יזם את השיחה הראשונה עם המערער ביום בו אירע הרצח. באותו שלב, ג'מיל ניסה להרחיק עצמו מעבירה של עסקה בנשק, ורק בהמשך, משנתברר לו כי טוענים כנגדו למעורבות בפרשת רצח, סיפר את גרסתו. גם קיומה של סתירה מסויימת בין אמרותיהם של ג'מיל וזיאד, בשאלה אם ג'מיל ירד מן הרכב לצורך המפגש עם המערער, איננה מערערת באופן מהותי את גרסתם, ובכל האמרות הובהר שג'מיל הוא שחבר אל המערער שעמד וסימן להם עם האור בטלפון הסלולרי, מבלי שג'מיל יצא מטווח הראיה של זיאד.

11. המערער טען כי גרסתו של זיאד איננה מהווה חיזוק לגרסתו של ג'מיל, כיוון שלשניים היתה אפשרות לתאם גרסאות. לא מצאתי בטענה זו ממש. אמנם, לפני מעצרו של ג'מיל, היתה לו הזדמנות נוחה לתאם גרסאות עם זיאד, אבל אם אכן כך היה, לא ברור מדוע ג'מיל לא סיפר את הגרסה המתואמת כבר בחקירותיו הראשונות. טענה חלופית, כאילו השניים תיאמו גרסאות לאחר מעצרו של ג'מיל, כרוכה בהטלת דופי בגורם חיצוני (חוקר או עו"ד) מבלי שסופקה לכך ולו ראשית ראיה, וטענה זו נדונה ונדחתה בפסק דינו של בית משפט קמא. בערעור נטען, כי העובדה שזיאד ידע שהמערער מסר גרסה שמפלילה את ג'מיל, מלמדת על דליפת מידע מחדר החקירות. ואולם, מכאן ועד החשש שלפיו התאפשר לג'מיל וזיאד לתאם את גרסאותיהם לפרטי פרטים מתוך תא מעצר – המרחק רב. גרסאותיהם של ג'מיל וזיאד זהות גם בפרטים שוליים לכאורה, וגם בתיאור הדרך שעשו

בחורשה, כך שהתסריט המתאר תיאום גרסאות הוא דחוק עוד יותר. בנוסף, מקובלת עליו טענתה של המשיבה, כי גרסתם של ג'מיל וזיאד איננה גרסה מפלילה במובן הקלאסי, שכן הם לא טוענים שהיו עדים למעשה הרצח, ואילו ביקשו להפליל את המערער, יכולים היו לטעון כי רצח את המנוח נגד עיניהם. גרסתם של ג'מיל וזיאד מאפשרת להרשיע את המערער רק בנסיבות מסוימות מאד, ועל כן קשה להניח שמדובר בגרסה בדויה שנועדה לטפול על המערער אשמת שווא.

12. לטענתו של המערער, בקרב חוקרי הפרשה התגבשה קונספציה שגויה שלפיה ג'מיל לא גרם למותו של המנוח, וכתוצאה מכך אירעו מספר מחדלי חקירה משמעותיים. דא עקא, בחינת ההתנהלות בפרשה מלמדת כי ג'מיל נעצר מיד לאחר שהמערער מסר גרסה שמפלילה אותו, הוא הוזהר ונחקר מספר פעמים בחשד לביצוע רצח, ונערך חיפוש בביתו. בהמשך, נערכו עימותים בין ג'מיל לבין המערער (לרבות תרגילי חקירה שבמסגרתם נערכו עימותים "ספונטניים"), בוצע שיחזור על פי גרסתו של ג'מיל, ולתא המעצר בו ישב – הוכנס מדובב.

אין מחלוקת כי חלק מחקירותיו של ג'מיל לא תועדו כנדרש, ודומה כי עלינו לחזור ולהדגיש את החובה לתייעוד מלא של חקירות חשודים בפשעים חמורים, כמתחייב מהוראותיו של חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002. בין היתר, חקירה שנערכה לג'מיל בצהרי יום 30.7.2008, לא תועדה בתייעוד חזותי או קולי אלא רק במזכר. על פי מזכר זה, החוקר הדגיש לג'מיל את ההבדל בין מדיניות הענישה בעבירות נשק לבין הענישה בגין רצח, ובכך מוצא המערער טעם לפגם. לצד התבטאות זו, בחינת התמונה במלואה, מלמדת כי החוקר הדגיש לג'מיל שוב ושוב שעליו לספר את האמת במלואה, והטיח בו "האיש אותו רצחתם אדם שמתפלל וסימני התפילה ניכרים היטב על מצחו, והוא אדם ללא עבר פלילי, מפרנס יחיד של אשתו ואב לילד". החוקר נקרא להעיד במסגרת ההליך, והסביר כי "ג'מיל היה על סף הודאה ואנו הוצאנו אותו [לחקירה] על מנת לשבור אותו [...] הטחתי בג'מיל כמה דברים על מנת לייסר את מצפוננו".

סיב לבן קצר שהיה מונח על תא המטען של רכבו של המנוח ואפיפית שנמצאה במרחק 24 מטרים מהרכב בו נמצא המנוח ירוי – לא נשלחו לבדיקה מעבדתית. אכן, ייתכן שחקירת הפרשה היתה יכולה להיות מעמיקה ויסודית יותר, אך כידוע מחדלי חקירה כשלעצמם אינם מובילים לתוצאה של זיכוי הנאשם, אלא יש לבחון "האם בנסיבות העניין המחזלים עולים כדי הותרת ספק סביר באשר לאשמת הנאשם או האם יש חשש שמא הובילו המחזלים לקיפוח הגנתו" (ע"פ 6460/12 פרעון נ' מדינת ישראל, בפסקה 13 (2.4.2014)). בענייננו, גם אם ניתן היה לבצע פעולות חקירה נוספות, לא שוכנעתי כי יש בכך כדי לקפח את הגנתו של המערער או להעלות ספק סביר בדבר אשמתו.

13. הגורמים אשר מטים את הכף לחובתו של המערער, ומצביעים על אשמתו בלי להותיר ספק סביר, הם בעיקר שלוש הנקודות עליהן עמד בית משפט קמא, ואשר פורטו לעיל:

א. לפני הפגישה עם ג'מיל נורו מספר יריות מאקדחו של המנוח. המנוח עשה כל שביכולתו כדי שהמפגש יהיה חשאי, ואף ניסה להשיג לוחות זיהוי מזוייפות, מחשש שמא זהותו תתגלה בדרך כלשהי. לכן, לא מתקבל על הדעת שהירי נעשה על ידי המנוח כדי להכווין את ג'מיל כך שיחבור אל המנוח ואל המערער. מכאן המסקנה שהמערער ירה במנוח קודם לחבירה שלו עם ג'מיל וזיאה, ויריות אלה גרמו למותו של המנוח.

ב. גובה ואופי התשלום שהועבר למערער, מתיישבים עם ההנחה שמדובר בתמורה לאקדה ואינם מתיישבים עם גרסתו של המערער כי מדובר ב"דמי שתיקה" מרומזים.

ג. התנהגותו של המערער לאחר הרצח איננה מתיישבת עם גרסתו, כאשר בהקשר זה יש להדגיש כי לאחר האירוע המערער נמנע מלהזעיק עזרה, אף שלא ידע אם המנוח (קרוב משפחתו, כזכור) חי או מת; וכאשר הגיע המערער לרהט הוא הצטרף למשפחת המנוח בלי להכווין את המחפשים הישר אל הגופה, אף

שאינן חולק כי הוא ידע על מקומה המדוייק. הסבריו של המערער כי התנהגות זו נבעה מהלם, בלבול, או חשש מג'מיל או מבני משפחת המנוח, אינם מניחים את הדעת.

גם אם נרחיק לכת ונניח לטובת המערער כי בשעה שלאחר אירוע הרצח הוא היה המום וחשש מג'מיל עד כדי כך שהסכים להצטרף אליו, להתארח ולאכול אצלו ולקבל ממנו תמורה כספית, וגם בהנחה שכאשר הגיע המערער לרהט הוא חשש מפני משפחת המנוח שתראה בו שותף לרצח, עדיין ישנה נקודת זמן שבה התנהגותו נשארת ללא הסבר. כשיצא המערער מכפר קאסם, אחרי שאכל בניחותא והסדיר את שחרור רכבו מהמוסך, התקשר אליו אחיו של המנוח. בשלב זה, חלפו מספר שעות מאז הרצח, והמערער היה לבדו ולא מאוים, אך הוא נמנע מלדווח על האירוע למאן שהוא, ואף שיקר לאחיו של המנוח.

14. לכל האמור מצטרף קושי מהותי נוסף, אשר נוגע ללב ליבה של גרסתו של המערער – הרגע שבו ג'מיל מתקרב למנוח ויורה בו, כביכול. בחקירתו הראשית בבית המשפט העיד המערער כי ג'מיל: "זיהה את האקדח, לקח אותו וירה במנוח". בחקירתו הנגדית של המערער, התערפל התיאור:

ת: איך שזיהה אותי [ג'מיל] חזרתי בחזרה לכיוון האוטו
ש: והוא מאחוריך הולך?
ת: בדיוק, כן. מאחורי.

[...]

ש: אז הוא [המנוח] יושב באוטו. כאן לידו הנשק.
ת: כן.

ש: בסדר, ואתה בא לדבר איתו, נכון?
ת: לא הספקתי, ג'מיל הגיע כבר

[...]

ש: הוא [המנוח] קרא לך ודיבר איתך או לא? אין מצב
שאתה לא זוכר את זה
ת: לא זוכר את זה ממש

[...]

ש: איך בכלל הוא [ג'מיל] יודע שיש שם אקדח מונח על
הכסא?

ת: לא יודע. זה מה שהיה. זה מה שהיה. הוא הגיע, ראה
את הזה [אקדח] על הכסא, לקח וירה במנוח

ש: הוא דחף אותך? הזיז אותך?

ת: הייתי מאחוריו קצת

ש: איך היית מאחוריו? אתה ליד הכסא
 ת: הוא הכניס את עצמו בתוך ה... זה. ביני ובין ה... זה.
 ש: בכוח?
 ת: כן
 ש: בכוח? כי לא סיפרת את זה בשחזור
 ת: לא יודע. כך זה נראה לי בכוח
 [...]
 ש: ומה? בלי להגיד שום דבר הוא ירה במנוח?
 ת: כן

(עמ' 416-411 לפרוטוקול).

מעבר לקושי האינהרנטי המתעורר מקריאת עדות זו, בנקודות מסוימות ניתן להצביע גם על סתירות בינה לבין דבריו של המערער במשטרה. באחת החקירות סיפר המערער שהוא פתח את הדלת הקדמית הימנית של הרכב, ג'מיל התקרב אליו, תפס את האקדח שהיה מונח "במגירה" וירה במנוח שלושה כדורים. בהמשך אותה חקירה, שינה המערער מספר פרטים: כאשר ג'מיל הגיע לרכב, המנוח אמר לו "רוצים לסגור כמה דברים"; האקדח היה מונח על הכסא; והמערער לא זוכר כמה כדורים נורו (ת/א16).

לעומת זאת, בשחזור שנערך, סיפר המערער שהמנוח אמר לו לבדוק שג'מיל איננו חמוש, אך לדבריו – "לא הספקתי להסתכל כבר הגיע [ג'מיל] ראה את האקדח [...] הוא לא נגע בשום דבר איך שהגיע הסתכל לזה [לאקדח] [...] שלף את האקדח ונתן לו כמה כדורים" (ת/12). עוד יצויין, כי בשחזור הבהיר המערער שג'מיל הלך כחמישים מטר מאחוריו, ולכן לא ברור כיצד השניים הגיעו לרכב באותו זמן.

תמיהה נוספת מתעוררת מכך שג'מיל הגיע לרכב בלי לדעת שאקדחו של המנוח מונח על המושב שלצידו, ולמרות זאת – בפעולה מפתיעה, חלקה ומיידית, בלי שהמנוח או המערער מספיקים לעשות או לומר דבר, ג'מיל מזהה את האקדח על המושב, נוטל אותו במהירות בלי לגעת בשום דבר, ויורה במנוח מספר יריות. דומה כי לא בכדי זו הגרסה שסיפר המערער, ככל הנראה כדי להסביר מראש מדוע טביעות אצבע של ג'מיל לא נמצאו ברכבו של המנוח.

15. עניין נוסף אשר מקשה לאמץ את גרסתו של המערער הוא קיומו של מניע מצד המערער מול העדרו של מניע מצד ג'מיל. המערער היה נתון בחובות כספיים כבדים, נזקק לעזרת בני משפחה, כולל משפחת המנוח, ומצבו הכלכלי היה כה בכי רע, שעל פי עדות אחיו של המנוח, לקח מים וחשמל מבית אביהם. הלחץ הכספי בו היה המערער שרוי, מתיישב עם נסיונותיו הנואשים כמעט להשיג נשק כדי לבצע עסקת נשק, כמתואר באישומים הנוספים שאותם נזכיר להלן. המערער הבטיח בעבר לג'מיל כי ישיג עבורו נשק, אך אכזב אותו כשהלה הגיע במיוחד מכפר קאסם לרהט כדי לקבל את הנשק, שאז נתברר כי אין בידי המערער נשק למכור לו. המערער לא יכול היה "להרשות לעצמו" לאכזב שוב את ג'מיל, וכלה ונחרצה עמו להשיג נשק למכירה, ומכאן הסיטואציה שבסופה רצה את המנוח.

מנגד, לג'מיל לא היה מניע לגרום למותו של המנוח, גם על פי גרסתו של המערער עצמו, ובפרט כאשר הדבר נעשה לנגד עיניו של המערער, עד שאי אפשר לסמוך על שתיקתו. המערער נשאל בעניין זה מספר פעמים, ולא עלה בידו לספק הסבר. באחת הפעמים, העלה המערער את ההשערה שג'מיל החליט לגרום למותו של המנוח כדי לחסוך כסף, אך טענה זו איננה מתיישבת עם המציאות, שכן בסופו של יום ידוע לנו שג'מיל שילם למערער סכום דומה למחירו של אקדה. באת-כח המערער טענה, בהקשר זה, כי העובדה שהסיפור של המערער איננו הגיוני דווקא מחזקת את מהימנותו – כיוון שאם היה מדובר בגרסה שקרית הוא היה בוחר לספר סיפור סביר יותר. בנסיבות העניין, התקשיתי לקבל טענה זו, וייתכן שהמערער בחר בסיפור פשטני שחוסך עבורו את הצורך להסביר מדוע לא מנע את הירי או לפרט את חילופי הדברים שהובילו לרצה.

16. לקראת סיום, ומשהזכרנו את להיטותו של המערער להשיג כסף בעסקאות נשק, אתייחס בקצרה לחמשת האישומים בהם הורשע המערער, אשר מתארים את ניסיונותיו לערוך עסקה בנשק בלתי חוקי, עובר לאירוע הרצה. התשתית הראייתית להרשעה באישומים אלה מבוססת על עדויותיהם של מספר עדים שהעידו כי המערער פנה אליהם בהצעה לעשות שימוש בנשקם לשם השאת רווח כספי. חלקם תיארו פניה מצידו לשתף פעולה בתרגיל "עוקץ". המערער מאשר כי

פנה לעדים אלה (למעט אחד) במטרה לבצע תרגילי "עוקץ" ("פרטיה" בלשונו), והסתייגותו העיקרית היא שלדבריו היה מדובר בתחמושת ולא בכלי יריה. נוכח תוכנו של העדויות, כמו גם הבהרות מפורשות מצד העדים, קשה להלום את טענת המערער כי מדובר במגעים לרכישת תחמושת בלבד. יובהר, כי לא מדובר בהבדל מינורי לגבי מושא העסקה, אלא בעניין העומד בבסיס העדות, וכך, למשל, נאמר בעדותו של עימאד, אחד האנשים אליהם פנה המערער: "הוא רצה ממני שאני אביא את האקדח שלי והוא יראה אותו לאנשים, יקח כסף ויחזיר לי את האקדח". נתתי דעתי לטענתו של המערער בדבר הקשר המשפחתי בין עדים אלו ובנינם לבין המנוח, כך שייתכן שהיה להם אינטרס לתרום להפללתו של המערער, ועודני סבור כי בנסיבות העניין התשתית הראייתית מספקת להרשעה. משהוכחו אירועים אלה, מקובלת עליו עמדת המשיבה כי ניתן לראות בהם רקע לאירוע הרצח.

17. כבר עמד על כך בית המשפט המחוזי, כי ישנן שאלות שלא הובררו במסגרת ההליך, וככל הנראה נגזר עליהן שלא להתברר לעולם. בין היתר ניתן לשאול מה היו תוכניותיו של המנוח בעת שיצא עם המערער לחורשה, ומתי בדיוק גמלה בליבו של המערער ההחלטה לקטול את המנוח. ואולם, אין בכך כדי לפגום במסקנה המרשיעה, כי בטרם הגיעו ג'מיל וזיאד, ירה המערער במנוח מספר יריות, וכך גרם למותו בכוונה תחילה, על מנת למכור את אקדחו של המנוח לג'מיל.

נוכח האמור, התשתית הראייתית מובילה למסקנה חד-משמעית בדבר אשמתו של המערער, וטענותיו של המערער אינן מעוררות ספק סביר. לפיכך אציע לחבריי לדחות את הערעור.

ש ו פ ט

השופט ח' מלצר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט א' שהם:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית.

ניתן היום, ב' בחשון התשע"ו (15.10.2015).

שופט

שופט

שופט